

[Harald Nielsen.]

så vidt jeg ved, fri teaternæring, og jeg tror ikke, det er muligt at godtgøre, at svensk teater er af ringere kulturel og kunstnerisk kvalitet end dansk teater. Svagheden ved bevillingssystemet er ikke vanskelig at få øje på. Det kan ikke undgås at komme til at virke noget vilkårligt, som en mere eller mindre tilfældig begunstiging af enkelte personer eller institutioner, og det lader sig vanskeligt bestride, at bevillingssystemet åbner mulighed for politiske misbrug. Det rigtige vil derfor efter min anskuelse være at ophæve bevillingssystemet og indføre fri teaternæring. Det betyder jo ikke, at myndighederne derved afskæres fra at opstille visse krav og betingelser for udøvelse af teatervirksomhed; det betyder, at enhver, der kan opfylde disse krav og betingelser, også har fri adgang til at forsøge sig på dette felt, og det kunne vel også tænkes, at en sådan friere adgang for dem, der føler sig kaldede, kunne virke til nye fremstød og nyt liv på det kunstneriske område. Det er vel ikke ukendt, at en beskyttet og privilegeret stilling let fører til stagnation, til stivnen i én gang vedtagne former.

I afsnittet om bevillingssystemet er der en ændring, hvis rigtighed man nok kan drage i tvivl. Hidtil har det været sådan, at en teaterleder for et privat teater skulle stille et vist depositum, et beløb, der gav sikkerhed for, at skuespillere og andre kunne få deres tilgodehavender, hvis teatret krakkede, og det synes jeg er en udmærket ordning. Det giver jo en personlig risiko, som animerer til at optræde så kunstnerisk forsvarligt som muligt. Nu indføres der mulighed for, at dette depositum kan erstattes af en statsgaranti, således at depositumet kan bruges til forestillinger. Om det er nogen rimelig og god ordning, stiller jeg mig meget tvivlende over for. Det er nok sådan, at man, hvis man senere får gode forestillinger og gode indtægter, skal betale tilbage, men jeg ser af lovforslaget, at de tilskud, som sådanne rent private teatre kan få, nok skal tilbagebetales, men tilbagebetalingspligten ophører efter fem år.

Vi kan som sagt tilslutte os det princip, at man støtter teatrene; vi kommer derefter til spørgsmålet om, under hvilke former det skal ske. Det har hidtil været således, at

støtten er ydet gennem filmsfonden; for landsdelsscenerne Århus, Ålborg og Odense dog ved bevillinger på de årlige finanslove samt støtte fra de stedlige kommuner. De såkaldte institutionsteatre, der har turnerende virksomhed, Arte, Andelsteatret og Dansk Folkescene, har på samme måde årligt oppebåret et tilskud, men dette tilskud har de fået fra filmsfonden, og de øvrige rejsende teatre og privatteatrene har i økonomisk kritiske situationer også efter indstilling fra justitsministeriet og med finansudvalgets godkendelse kunnet få hjælp fra filmsfonden.

Ved siden heraf har man så det kgl. teater, som har sin særlige lov og sine særlige forpligtelser med hensyn til repertoire og med hensyn til at vogte vore nationale traditioner inden for dette kunstområde. Den højtærede kulturminister foreslår, at denne ordning består, som den er, men det er dog nok en overvejelse værd, om det ikke ville være rigtigt, at få en virkelig helhedsløsning, således at man drog det kgl. teater med ind under den teaterlov, man nu vil give. Jeg kender nok begrundelsen for, at det kgl. teater skal være en særlig institution med sine særlige forhold, men jeg mener alligevel, at vi i det kommende udvalg skal drøfte, om det er rigtigt at skille det ud for sig selv, og om det ikke også burde høre hjemme under teaterloven.

Hele det tilskudssystem, vi har haft, har naturligvis ikke været uden fejl og mangler, og der er jo mange, der mener, at en væsentlig fejl navnlig har været, at tilskuddene har været meget ulige fordelt. Når hensyn tages til, hvor meget der ofres på det kgl. teater, er provinsen så afgjort stedbarn, selv om det naturligvis må erkendes, at det kgl. teaters kunst gennem en vis beskedent turnévirksomhed også kommer egnene uden for hovedstaden til gode. Der kan altså nok findes grunde for, at man nu skrider til en revision, men den bør gennemføres på en sådan måde, at der tages behørigt hensyn til sund økonomi, og her kan jeg ikke tilbageholde en bemærkning om, at jeg ikke er sikker på, at den højtærede kulturminister i alle enkeltheder har truffet det rette.

Hovedretningslinjen i lovforslaget er, at støtten fremtidig skal ydes som tilskud, statsgarantier og lån, og denne støtte skal